

Válka, Miroslav

Perspektivy lidových technologií

In: Válka, Miroslav. *Homo faber : tradiční zemědělství a lidová výroba v českých zemích z pohledu etnologie*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2014, pp. 146-153

ISBN 978-80-210-7112-4; ISBN 978-80-210-7115-5 (online : Mobipocket)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/131133>

Access Date: 21. 03. 2025

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

8. PERSPEKTIVY LIDOVÝCH TECHNOLOGIÍ

Celosvětové globalizační tendence vedly v r. 1989 25. generální konferenci UNESCO k vydání dokumentu „Doporučení k ochraně tradiční a lidové kultury“, v němž vyzývá své členy k péči o uvedené kulturní jevy, jejich dokumentaci a výzkum. Základní premisou mezinárodní snahy o ochranu a dokumentaci tradičních technologií a jejich nositelů je přesvědčení, které zmíněné fenomény zcela adekvátně považuje za důležitý prvek nehmotného kulturního dědictví, jež je potřeba poznat a případně i předat dalším generacím. V rámci České republiky byl pověřen uvedenými úkoly Ústav lidové kultury ve Strážnici, kde vznikl projekt filmové dokumentace *Lidová řemesla a lidová umělecká výroba v ČR* koncepčně zpracovaný J. Jančářem a realizovaný od r. 1997 také dalšími spolupracovníky, např. Olgou Floriánovou, Romanou Habartovou, Danielem Drápalou, Martinem Šimšou, Petrou Hrbáčovou, Věrou Kovářů.⁴⁹³

Návazný projekt UNESCO „Žijící lidské poklady“ dostal v ČR podobu ocenění *Nositel tradice lidových řemesel*, které je možno udělit výrobcům, kteří splňují daná kritéria.⁴⁹⁴ Ocenění bylo zřízeno Ministerstvem kultury České republiky v roce 2001. Jeho udělování se řídí Statutem titulu „Nositel tradice lidových řemesel“ vypracovaným Ministerstvem kultury České republiky (Č.j. 2210/2001 ze dne 21. 3. 2001). Výběr a hodnocení odměňovaných výrobců provádí komise složená ze specialistů na tradiční rukodělnou výrobu.

Při výběru oceňovaných řemeslníků se zohledňuje kvalita a výjimečnost užívané technologie, estetická hodnota a kvalita výrobků i tzv. tradičnost řemesla. S tím souvisí i akcentovaná snaha oceňovat profesionální výrobce postupující své znalosti a dovednosti mladším následovníkům. Podle nařízení vlády č. 5/2003 může být titul „Nositel tradice lidových řemesel“ udělen nejvýše pěti osobám v průběhu jednoho roku. Tituly jsou předávány v rámci Dnů evropského kulturního dědictví organizovaných Sdružením historických sídel Čech, Moravy a Slezska.

Oba projekty jsou včleněny také do „Koncepce účinnější péče o tradiční lidovou kulturu“, kterou projednala a schválila vláda ČR v r. 2003. Obsahuje identifikaci jevů a zjištění současného stavu⁴⁹⁵ a u vytipovaných jevů se počítá s jejich podporou z veřejných zdrojů s cílem zachování příštím generacím. Podpora jevů tradiční kultury probíhá nejen v rezortu Ministerstva kultury, ale také v rámci Ministerstva pro místní rozvoj či nevládních organizací zaměřených na rozvoj lokální kultury.⁴⁹⁶

493 V řadě I. byly zpracovány: I. Lidová keramika (1–3), II. Pletiva (1–2), III. Práce ze dřeva (1–4), IV. Textilní techniky (1–8), V. Drobné umění (1–5), VI. Sklo (1–2), VII. Kovářství a práce z kovu (1–5), VIII. Kůže (1–3); řada II.: Stavební techniky a otopný systém (1–5). Viz www.nulkc.cz [21. 7. 2014].

494 ŠIMŠA, M.: *Nositelé tradice lidových řemesel I*. Strážnice 2007.

495 BLAHUŠEK, J.: Závěrečná zpráva o realizaci projektu identifikace a dokumentace tradiční lidové kultury v České republice. *Národopisná revue* 21, 2011, s. 234–235.

496 VÁLKA, M.: *Sociokulturní proměny vesnice*. Brno 2011, s. 154–160.

Literatura

JANČÁŘ, Josef: Tradice a současnost lidové rukodělné práce v České republice. *Národopisná revue* 9, 1999, s. 123–128; *Statut titulu „Nositel tradice lidových řemesel“*. MK ČR Č.j. 2210/2001 ze dne 21. 3. 2001; *Koncepce účinnější péče o tradiční lidovou kulturu*. Praha 2003; JANČÁŘ, Josef: Lidová řemesla a lidová umělecká výroba v České republice. *Český lid* 91, 2004, s. 204–219.

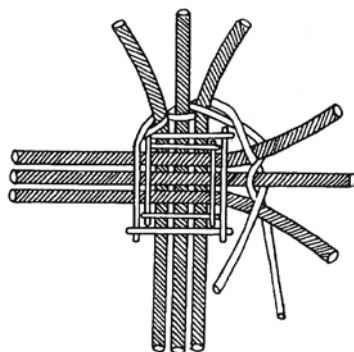
Obr. 1. Idealizovaná světnice s lidovým nábytkem z Turnovska.
Kresba Jana Prouška z r. 1890.

Obr. 2. Frekventanti II. rukodělného kurzu v Příboře 1913.
Fotoarchiv Muzea Beskyd, Frýdek-Místek.

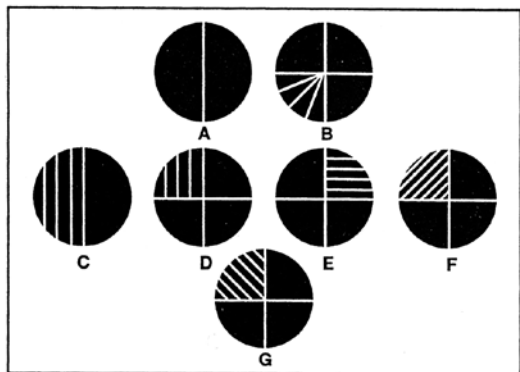
Obr. 3. Pletení ošatky ze slámy spirálovou technikou. Fotoarchiv Muzea regionu Valašsko, Vsetín.

Obr. 4. Košíkářský kříž.
J. Jančář: *Pletiva II.*
Strážnice 1998.

Obr. 5. Košíky z neloupaného proutí. Kunštát. Foto M. Válka, 2007.

Obr. 8 - Způsoby podélného dělení kmene rozštěpem: A-B rozštěp středový- radiální, C-F rozštěp tečnový - tangenciální, G- rozštěp šikmý

Obr. 6. Způsoby dělení dřeva.
K. Pavliščík: *Domácká výroba dřevěného nářadí a náčiní na Podřevnicku*. Zlín. 1993.

Obr. 7. Postup výroby šindele na Valašsku. Kresba J. Kobzáně.

Obr. 8. Stoličky ze samorostu v karpatské jizbě. Etnografické muzeum v Krakově.
Foto M. Válka 2004.

Obr. 7. Koutní skříňka zdobená slaměnou intarzií.
Fotoarchiv Ústavu evropské etnologie FF MU, Brno.

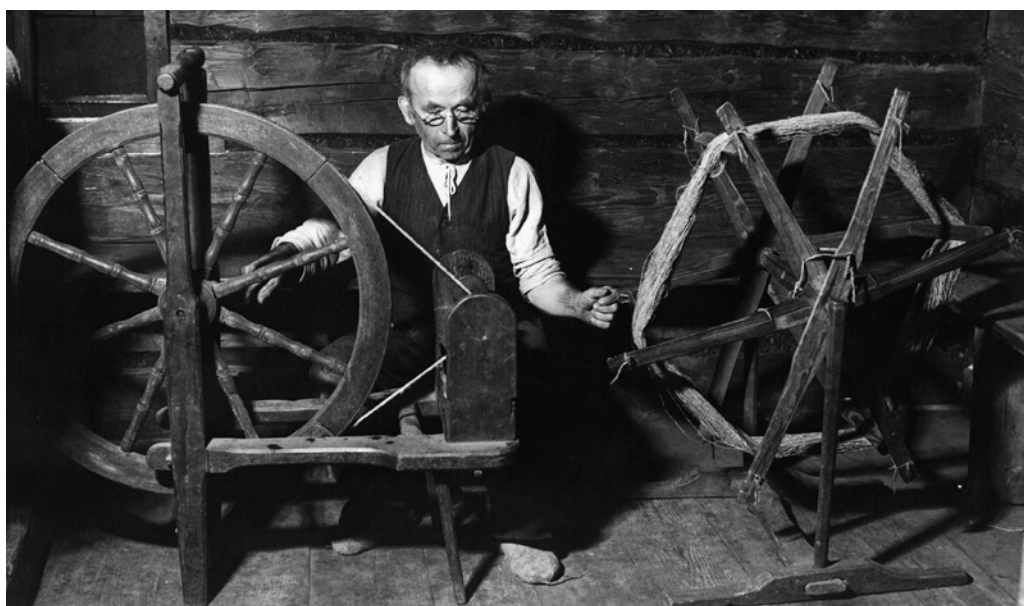
Obr. 10. Zakládání milíře k pálení dřevěného uhlí.
Fotoarchiv Muzea regionu Valašsko, Vsetín.

Obr. 11. Hrnčířský jarmark v Kunštátě na západní Moravě. Foto M. Válka, 2007.

Obr. 12. Stáčení provazu na provaznickém vozíku.
Fotoarchiv Muzea regionu Valašsko, Vsetín.

Obr. 13. Převíjení příze na špulíři.
Fotoarchiv Muzea regionu Valašsko, Vsetín.

Obr. 14. Tkadlec při práci na tkalcovském stavu.
Fotoarchiv Ústavu evropské etnologie FF MU, Brno.

Obr. 15. Modrotiskařská dílna s kypou a ráfem (korunou). Rekonstrukce
v muzejní expozici. Fotoarchiv Ústavu evropské etnologie FF MU, Brno.